

RESUM DE LES ACTUACIONS REALITZADES

Durant el mes de maig de 1992 el Parlament de Catalunya dugué a terme una sessió plenària sobre l'acció política i de govern en matèria agrària, en la qual entre d'altres va aprovar dues resolucions en matèria de cooperativisme:

- Impulsar la reestructuració del sector cooperatiu per facilitar la seva intervenció en la transformació, la comercialització i la distribució dels productes agraris.

- Aprovar, en el termini de tres mesos, un pla per a la reconversió de les cooperatives agràries de Catalunya a les necessitats que imposa el mercat actual, concertat prèviament amb la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) i amb les organitzacions professionals agràries, tant pel que fa al contingut com pel que fa al compromís de donar suport al compliment. L'aprovació del Pla de Govern implicarà la dotació dels fons necessaris en els pressupostos de la Generalitat per dotar les anualitats corresponents del Pla de reestructuració de les cooperatives agràries.

Prèviament, el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca havia endegat dins del marc de la Taula de Concertació la discussió dels acords agraris, amb les organitzacions professionals i la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, que finalment foren signats el 22 de juny de 1992, amb un que feia expressa referència al cooperativisme en línia amb les resolucions del Parlament esmentades.

Amb el comanament del Parlament i el consens amb els sectors socials implicats es van realitzar unes sessions de treball entre els represen-

1. Aquest article correspon a la conferència donada per l'autor: Antoni Solé i Gasset, amb motiu dels Debats Agraris sobre: Pla de Reestructuració de Cooperatives Agràries, celebrats el dia 8 de juny de 1995, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans.

tants del sector organitzatiu i cooperatiu i l'Administració de la Generalitat a través dels departaments d'Agricultura, Treball i Economia i Finances.

En aquestes reunions realitzades a Collbató es gestà la política actual sobre cooperativisme agrari a Catalunya.

El Pla de reestructuració pretén l'adequació de les cooperatives agràries de Catalunya a les necessitats actuals, tant pel que fa als seus equipaments, com pel que fa a la seva dimensió, amb les vies de comunicació i transport actuals, cal establir noves formes de producció més concentrades amb uns equips de transformació més moderns a fi d'obtenir un producte de més qualitat i una major quantitat d'oferta per a una adequada comercialització.

Les directrius o principis del Pla es poden resumir en:

- Corresponsabilitat en tots els àmbits d'actuació.
- Priorització sectorial, territorial i empresarial.
- Redimensionament de les cooperatives. Processos de concentració.
- Formació.
- Autofinançament, com a mitjà per aconseguir l'equilibri financer.
- Potenciació de les cooperatives viables com a elements per augmentar la concentració i, en definitiva, la renda agrària dels seus associats.

Per executar el Pla, el Decret 50/93, de 26 de gener, crea la Comissió Interdepartamental per a la Reestructuració del Cooperativisme Agrari, integrada pels departaments d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Treball i Economia i Finances, a més dels sindicats agraris, la FCAC i el Consell Superior de la Cooperació, i adscrita al DARP.

Els òrgans de la Comissió són els següents: un Consell Rector, una Comissió Tècnica i la Gerència. El Consell Rector, presidit pel Conseller d'Agricultura i amb el secretari general com a vicepresident, compta amb sis vocals: dos directors generals de cada departament present en la Comissió, actuant com a secretari el gerent del Pla –les funcions principals del qual són la direcció del pla i l'aprovació dels ajuts. La Comissió Tècnica amb un màxim de disset membres està integrada per un director general, membre del Consell Rector i representants dels sindicats agraris, la FCAC i el Consell Superior de la Cooperació; la seva principal funció és estudiar i informar, sense caràcter vinculant, les propostes d'actuació que presenta la Gerència. La Gerència, dirigida per un gerent i dotada del personal tècnic adient, promou, analitza, proposa i fa el seguiment de les actuacions.

En el marc del Pla de reestructuració, a l'empara de l'ordre de 13 d'abril de 1993 (DOGC núm. 1739, de 30.4.1993) s'estableixen ajuts per al foment de la reestructuració del cooperativisme agrari de Catalunya, amb la

finalitat de crear noves cooperatives i entitats associatives agràries, consolidar i desenvolupar les ja existents, fomentar la millora i l'adequació de les estructures i dels processos empresarials agroalimentaris i dels circuits comercials i de distribució, estimular la seva reestructuració empresarial, modernitzar i professionalitzar-se la gestió tècnica i econòmica, fomentar l'adquisició de la condició de socis i millorar la formació empresarial. Aquest règim d'ajut pretén alhora, consolidar la FCAC com a eix vertebrador del teixit agrari cooperatiu i donar suport a les activitats de prestació de serveis que efectua en favor d'aquestes entitats.

Els dies 21 i 22 de juny de 1994, es van celebrar a Cardedeu les jornades sobre el Pla de reestructuració del cooperativisme agrari català, en les quals hi van participar les organitzacions professionals agràries, la FCAC i membres del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, del Departament de Treball i del d'Economia i Finances, on es va debatre sobre les actuacions dutes a terme i les perspectives de futur de l'esmentat Pla.

Les línies d'ajut són les següents:

1. Foment de la creació de noves cooperatives i entitats associatives agràries

Aquesta línia d'ajut té la finalitat de fomentar la creació i posada en funcionament de cooperatives i entitats associatives agràries, així com fomentar la realització, per part d'entitats existents, de noves activitats relacionades amb el cooperativisme agrari. Els ajuts consisteixen en subvencions que es destinen a sufragar les despeses ocasionades per la constitució, registre i el funcionament administratiu d'aquestes entitats, incloses les despeses derivades de la contractació de personal administratiu.

2. Foment de la millora i adequació de les estructures i dels processos empresarials agroalimentaris

S'estableix una línia d'ajut amb la finalitat de fomentar les inversions o les actuacions que permetin la millora i l'adequació de la qualitat dels productes, dels serveis agroalimentaris i dels seus processos productius, industrials, comercials i de distribució. Aquestes inversions o actuacions realitzades en comú aniran destinades a:

- la reducció de costos empresarials de l'entitat o dels seus socis
- la millora qualitativa dels productes i serveis agroalimentaris, per tal d'adaptar-se a les necessitats dels consumidors o a la normativa vigent
- l'estalvi d'energia i aigua o la protecció del medi ambient.

3. Millora de la gestió tecnicoeconòmica de les cooperatives agràries

Per a la millora de la gestió tècnica i econòmica de les cooperatives agràries, el DARP atorga subvencions per a la contractació conjunta de personal qualificat. Els beneficiaris d'aquests ajuts són les entitats de nova creació que iniciïn el seu funcionament, així com aquelles ja existents, que duguin a terme noves activitats, per a la posada en funcionament d'aquestes.

4. Suport al reequilibrament financer

Aquesta línia estableix subvencions a les aportacions de capital dels socis cooperatius, per tal de reduir el cost dels interessos dels préstecs que aquests subscriuen.

5. Foment de l'adquisició de la condició de soci de cooperatives

Per estimular l'entrada de nous socis a les cooperatives agràries, hi ha establert una línia d'ajut que consisteix en préstecs de l'Institut Català de Crèdit Agrari o de les entitats financeres o cooperatives amb secció de crèdit que hagin signat convenis amb el DARP, i subvencions del DARP destinades a reduir el cost dels préstecs.

6. Suport a la FCAC per a activitats de foment

L'ordre de 13 d'abril de 1993 també regula la línia d'ajut amb la finalitat de donar suport a les activitats que desenvolupi la FCAC en el marc dels convenis de col·laboració subscrits amb el DARP d'acord amb els objectius següents:

- Prestació d'assistència tècnica i de gestió econòmica a les cooperatives i als seus associats.
- Realització d'estudis de mercat de productes agraris i d'estratègies d'adaptació.
- Foment de la millora de la qualificació professional dels gerents, tècnics i administratius, com també dels socis de les cooperatives i dels seus familiars.
- Col·laboració amb el DARP en l'elaboració d'anàlisis, estudis de consultoria i d'assistència tècnica en el marc del Pla de reestructuració del cooperativisme agrari.

Els ajuts establerts consisteixen en subvencions que es destinen a finançar les despeses d'algunes de les activitats que promou o realitza la FCAC, sense que superin el 50 % del cost de cadascuna de les iniciatives. Aquest Pla de reestructuració és innovador en diferents aspectes, fou el primer aprovat en tot l'Estat i es manté com el més complet, tant per la seva varietat dels tipus d'ajut, com per les nombroses figures associatives o diversa dimensió que poden tenir les entitats beneficiàries del Pla. Un altre aspecte novedós és la possibilitat que tenen les cooperatives d'agrupar-se amb entitats privades i finalment el Pla de reestructuració de cooperatives de Catalunya és innovador en el sentit que, per accedir a les subvencions, no n'hi ha prou amb complir uns requisits, sinó que hi ha un compromís i unes condicions que se segueixen. Per tant, els ajuts es pacten, i estan condicionats al compliment per part del sol·licitant d'una sèrie d'obligacions, i per part de l'Administració d'un seguiment que s'autoimposa la Gerència del Pla, perquè també ha de donar comptes al Consell Rector: es crea així una dinàmica de diàleg, un debat obert en cada projecte que sol·licita ajut, entre totes les forces de la cooperació i els sindicats agraris i l'Administració, per veure si cal apuntalar un projecte més o menys, si socialment interessa, si territorialment és convenient, etc.

En aquests anys, s'han assolit gran part dels objectius del Pla de reestructuració de cooperatives. En el sector de la fruita, s'han aconseguit bons resultats en la concentració de la comercialització de la fruita dolça a Lleida: s'ha donat suport a projectes com l'Agrupació de Cooperatives de Lleida, TRECOOP (integrada per tres cooperatives), PRA-BOR (integrada per quatre cooperatives) i Fruits de Ponent (integrada per tres cooperatives). S'ha aconseguit així variar una mica el mapa atomitzat de comercialització de fruita a Lleida, i concentrar el sector en poques mans, encara que queda un petit grup que encara no ha entrat en el Pla.

El sector de l'oli ha suposat un gran èxit quant a comercialització i explotació a través, bàsicament d'Olis de Catalunya, i també amb unes quantes accions en un àmbit més reduït a la zona de Tarragona (a les cooperatives de Falset, Masroig, Capçanes i Marçà; Margalef i la Bisbal de Falset; Castellvell, Alforja i Borges del Camp; Batea i la Fatarella) que han fet possible la renovació de les estructures productives a través de concentracions d'almàsseres. A Tarragona hi havia moltes almàsseres que havien quedat obsoletes: és el cas per exemple de les cooperatives del Masroig, Falset, Capçanes i Marçà, amb els seus molins d'oli respectius, que han concentrat tota la recollida d'olives i les porten a molturar a la cooperativa del Masroig: així ha passat de quatre almàsseres a només una.

En el sector dels fruits secs el Pla ha efectuat actuacions a través d'Unió Agrària de Reus i AGROLES.

Pel que fa al sector del vi, el Pla ha ajudat i ha estudiat algunes accions, la principal de les quals és l'ajut a CEVIPE, una cooperativa del Penedès, l'Alt Camp i la Conca de Barberà, que aglutina i concentra la producció de vi d'aquestes comarques.

Com a projectes singulars que han rebut les subvencions del Pla, es pot citar per exemple l'Agrupació d'Interès Econòmic que han muntat la cooperativa de Palafolls i la de Blanes per a la distribució, comercialització i facturació conjunta d'hortalissa confeccionada amb safates per a les grans superfícies; l'agrupació, a través d'un conveni intercooperatiu, entre les cooperatives de Ramaders de Muntanya del Berguedà i la Cooperativa del Camp de Vallfogona del Ripollès, per comercialitzar conjuntament carn de vedella de muntanya: això permet uns controls de qualitat de gestió, amb un patró de treball uniforme perquè les canals siguin iguals i arribin al mateix preu; o la lleidatana Transalfals, la primera cooperativa de l'Estat espanyol de producció del deshidratat d'alfals, que ha absorbit a una altra cooperativa anomenada Vispesa.

Entre els projectes en estudi i pendents de subvenció, un dels més importants i considerat «vaixell insígnia» del Pla de reestructuració, és l'actuació que han estat fent les cooperatives de Jesús, de Roquetes i de Santiago de Tortosa, dedicades a l'oli, que ja han aprovat la seva dissolució per crear una nova cooperativa on s'integrin els socis de les altres tres.

A punt de concloure els tres primers anys de vigència del Pla i en l'espera de la pròrroga de dos anys més, que preveu el decret de creació, en el cas més que probable que es fes efectiva l'ampliació, recollint tant l'esperit de la seva creació com del decret posterior efectuat per al seu seguiment, fóra el moment d'accentuar els criteris de prioritats sectorials i territorials i de donar preferència als aspectes de comercialització per sobre dels de transformació i fins i tot arribar a desestimar els ajuts al refinançament, si no els compromisos plurianuals presos en aquest període i la probable contenció pressupostària poden hipotecar el compliment dels objectius del Pla, fixats en el seu dia.